ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहिता

पद पाठः (वाक्य सहित)

तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

Notes:

- Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Version 2.0

Version Notes:

This is now the current Version 2.0 dated June 30, 2024.

- 1. This replaces the earlier version 1.1 dated Sep 30, 2022.
- 2. This version has been updated with the errors found and reported till June 15, 2024.
- 3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done whereever applicable.
- 4. In this Compilation the Samita Vaakyams have been suitably aligned, synchronised and refurbished in line with "Pada Paatam".

Earlier Versions

1st	Version Number	0.0 dated 31st Jan 2019
2nd	Version Number	0.0 dated 31st July 2019
3rd	Version Number	1.0 dated 30th Nov 2020
4th	Version Number	1.1 dated 30th Sep 2022

Table of Contents

- 3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं पद पाठे तृतीयं काण्डं 4
  - 3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः इष्टिहोमाभिधानं 4

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ओं

3 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं पद पाठे तृतीयं काण्डं

3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिहोमाभिधानं TS 3.4.1.1

TS 3.4.1.1 - Padam

 च । एव । अस्य । प्रजापतिनेति प्रजा – पतिना । च । यज्ञस्य । व्युद्धमिति वि – ऋद्धम् । अपीति । वपति । रक्षां स्मि । वै । एतत् । पशुम् । सचन्ते । यत् । एकदेवत्य इत्येक – देवत्यः । आलब्ध इत्या – लब्धः । भूयान् । भवति । यस्याः । ते । हरितः । गर्भः । इति । आह । देवत्रेति देव – त्रा । एव । एनाम् । गमयति । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप – हत्यै । एति । वर्तन् । वर्तय । इति । आह । 1 (50)

TS 3.4.1.2

ब्रह्मणैवैनमा वर्तयति वि ते भिनद्मि तकरीमित्याह

यथायजुरेवैतदुरुद्रफ्सो विश्वरूप इन्दुरित्याह प्रजा वै प्रशव इन्दुः

प्रजयैवैनं पशुभिः समर्द्धयति दिवं वै यज्ञस्य व्यृद्धं गच्छति

पृथिवीमतिरिक्तं तद्-यन्न श्रमयेदार्तिमार्च्छेद्-यजमानो मही द्यौः

पृथिवीच न इत्या – [] 2

TS 3.4.1.2 - Padam

ब्रह्मणा । एव । एनम् । एति । वर्तयति । वीति । ते । भिनद्मि । तकरीम् । इति । आह । यथायजुरिति यथा – यजुः । एव । एतत् । उरुद्रफ्स इत्युरु – द्रफ्सः । विश्वरूप इति विश्व – रूपः । इन्दुः । इति । आह । प्रजेति प्र – जा । वै । पश्चः । इन्दुः । प्रजयेति प्र - जया । एव । एनम् । पशुभिरितं पशु - भिः । समिति । अर्द्धयति । दिवम् । वै । यज्ञस्य । व्यृद्धमिति वि–ऋद्धम् । गच्छति । पृथिवीम् । अतिरिक्तमित्यति – रिक्तम् । तत् । यत् । न । रामयेत् । आर्तिम् । एति । ऋच्छेत् । यजमानः । मही । द्यौः । पृथिवी । च । नः । इति । 2 (50) TS 3.4.1.3

ह द्यावापृथिवीभ्यामेव यज्ञस्य व्यृद्धं चार्तिरिक्तं च शमयति

नाऽऽ*र्तिमार्च्छति यजमानो भस्मना ऽभि समूहति स्वगाकृत्या अथो

अनयोर्वा एष गर्भोऽनयोरेवैनं दधाति यदवद्येदति तद् रेचयेद्

यन्नावद्येत् प्शोरालब्धस्य नावद्येत् पुरस्तान्नाभ्या

अन्यदवद्ये-दुपरिष्टादन्यत् पुरस्ताद् वै नाभ्यै – [] 3

TS 3.4.1.3 - Padam

आह । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा – पृथिवीभ्याम् । एव । यज्ञस्य । व्युद्धमिति वि – ऋद्धम् । च । अतिरिक्तमित्यति – रिक्तम् । च । श्रामयति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यजमानः । भस्मना । अभि । समिति । ऊहति । स्वगाकृत्या इति स्वगा – कृत्यै । वि । पृषः । गर्भः । अनयोः । एव । एनम् । अथो इति । अनयोः । वै । एषः । गर्भः । अनयोः । एव । एनम् । द्याति । यत् । अवद्येदित्यव – द्येत् । अतीति । तत् । रेचयेत् । यत् । न । अवद्येदित्यव – द्येत् । प्रशोः । आलब्धस्येत्या – लब्धस्य । न । अवेति । द्येत् । पुरस्तात् । नाभ्याः । अन्यत् । अवद्येदित्यव – द्येत् । उत्यत् । अवद्येदित्यव – द्येत् । पुरस्तात् । नाभ्याः । अन्यत् । अवद्येदित्यव – द्येत् । उत्यत् । अन्यत् । अन्यत् । अन्यत् । पुरस्तात् । नाभ्याः । अन्यत् । अवद्येदित्यव – द्येत् । उपरिष्टात् । अन्यत् । पुरस्तात् । वै । नाभ्यै । उ (50)

TS 3.4.1.4

प्राण उपरिष्टादपानो यावानेव पशुस्तस्याव द्यति विष्णवे शिपिविष्टाय जुहोति यद्-वै यज्ञस्यातिरिच्यते यः पशोर्भूमा या पुष्टिस्तद्-विष्णुः शिपिविष्टो ऽतिरिक्त एवातिरिकं दधात्यितिरिक्तस्य शान्त्या अष्टाप्रूइिं रण्यं दक्षिणाऽष्टापदी होषा ऽऽत्मा नवमः पशोराप्त्या

अन्तरकोश उष्णीषेणाऽऽविष्टितं भवत्येवमिव हि पशुरुल्बमिव () चर्मेव मा एसमिवास्थीव यावानेव पशु-स्त-माप्त्वाऽव रुन्धेयस्यैषा यज्ञे प्रायश्चित्तिः क्रियतं इष्ट्वा वसीयान् भवति ॥ 4 **TS 3.4.1.4 - Padam** प्राण इति प्र – अनः । उपरिष्टात् । अपान इत्यप-अनः । यावान् । एव । पशुः । तस्य । अवेति । द्यति । विष्णवे । शिपिविष्टायेति शिपि – विष्टाय । जुहोति । यत् । वै । यज्ञस्य । अतिरिच्यत इत्यति – रिच्यते । यः । पञोः । भूमा । या । पुष्टिः । तत् । विष्णुः । शिपिविष्ट इति शिपि – विष्टः । अतिरिक्त इत्यति – रिक्ते । एव । अतिरिक्तमित्यति – रिक्तम् । दधाति । अतिरिक्तस्येत्यति – रिक्तस्य । शान्त्यै । अष्टाप्रूडित्यष्टा – प्रूट् । हिरण्यम् । दक्षिणा । अष्टापदीत्यष्टा – पदी । हि । एषा । आत्मा । नवमः । पञोः । आप्त्यै । अन्तरकोश इत्यन्तर – कोशे । उष्णीषेण । आविष्टितमित्या – विष्टितम् । भवति । एवम् । इव । हि । पशुः । उल्बम् । इव ( ) । चर्म । इव । मा⊍्सम् । इव । अस्थि । इव ।

यावान् । एव । पशुः । तम् । आप्त्वा । अवेति । रुन्धे । यस्य । एषा । यज्ञे । प्रायश्चित्तिः । क्रियते । इष्ट्वा । वसीयान् । भवति ॥ 4 (71) । (वर्तयेत्याह-न इति-वै नाभ्या-उल्बमिवै-कविङ्शतिश्च) (A1) TS 3.4.2.1 आ वायो भूष शुचिपा उप नः सहस्रं ते नियुतो विश्ववार । उपो ते अन्धो मद्य-मयामि यस्य देव दिधषे पूर्वपेयं ॥ आकूत्यै त्वा कामाय त्वा समृधे त्वा किक्किटा ते मनः प्रजापतये स्वाहा किक्किटा ते प्राणं वायवे स्वाहा किक्किटा ते चक्षुः सूर्याय स्वाहां किक्किटा ते श्रोत्रं द्यावापृथिवीभ्या स्वाहां किक्किटा ते वाच 🗸 सरस्वत्यै स्वाहा – [ ] 5

TS 3.4.2.1 - Padam

एति । वायो इति । भूष । शुचिपा इति शुचि – पाः । उपेति । नः ।

सहस्रम् । ते । नियुत इति नि – युतः । विश्ववारेति विश्व – वार ॥

उपो इति । ते । अन्थः । मद्यम् । अयामि । यस्य । देव । दिधेषे ।

पूर्वपेयमिति पूर्व – पेयम् ॥ आकूत्या इत्या–कूत्यै । त्वा । कामाय ।
त्वा । समृध इति सं – ऋधे । त्वा । किक्किटा । ते । मनः ।
प्रजापतय इति प्रजा – पतये । स्वाहा । किक्किटा । ते । प्राणमिति
प्र – अनम् । वायवे । स्वाहा । किक्किटा । ते । चक्षुः । सूर्याय ।
स्वाहा । किक्किटा । ते । श्रोत्रम् । द्यावापृथिवीभ्यामिति
॥ — ॥ — ॥
द्यावा–पृथिवीभ्याम् । स्वाहा । किक्किटा । ते । वाचम् । सरस्वत्यै ।
स्वाहा । 5 (50)

TS 3.4.2.2

त्वं तुरीया विश्वानी विशाऽसि सकृद् यत् त्वा मनसा गर्भ आ ऽशयत् ।
वशा त्वं विश्वानी गच्छ देवान्थ्—सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः ॥
अजा ऽसि रियष्ठा पृथिव्या ए सीदोर्द्ध्वाऽन्तरिक्षमुप तिष्ठस्व दिवि ते
बृहद् भाः ॥
तन्तुं तन्वन् रजसो भानुमन्विहि ज्योतिष्मतः पथो रक्ष धिया कृतान् ॥
अनुल्बणं वयत् जोगुवा—मपो मनुर् () भव जनया दैव्यं जनं ॥
मनसो हिवरिस प्रजापतेर्वर्णो गात्राणां ते गात्रभाजो भूयास्म ॥ 6

TS 3.4.2.2 - Padam

त्वम् । तुरीया । विशनीं । वशा । असि । सकृत् । यत् । त्वा । । । । । ॥ मनसा । गर्भः । एति । अशयत् ॥ वशा । त्वम् । वशिनी । गच्छ । देवान् । सत्याः । सन्तु । यजमानस्य । कामाः ॥ अजा । असि । रियष्ठेति रिय – स्था । पृथिव्याम् । सीद । ऊर्ध्वा । अन्तरिक्षम् । उपेति । तिष्ठस्व । दिवि । ते । बृहत् । भाः ॥ तन्तुम् । तन्वन्न् । रजसः । भानुम् । अन्विति । इहि । ज्योतिष्मतः । पथः । रक्ष । धिया । कृतान् ॥ अनुल्बणम् । वयत । जोगुवाम् । अपः । मनुः( ) । भव । जनय । दैव्यम् । जनम् ॥ मनसः । हविः । असि । प्रजापतेरिति प्रजा – पतेः । वर्णः । गात्राणाम् । ते । गात्रभाज इति गात्र – भाजः । भूयास्म ॥ 6 (63) (सरस्वत्यै स्वाहा – मनु – स्त्रयोदश च) (A2) TS 3.4.3.1 इमे वै सहाऽऽ*स्तां ते वायुर्व्यवात् ते गर्भमदधातां त्रं सोमः प्राजनय-दग्निरग्रसत स एतं प्रजापतिराग्नेय-मष्टाकपालमपश्यत् तं

TS 3.4.3.1 - Padam

इमे इति । वै । सह । आस्ताम् । ते इति । वायुः । वीति । अवात् । ते इति । गर्भम् । अद्धाताम् । तम् । सोमः । प्रेति । अजनयत् । अग्निः । अग्रसत । सः । एतम् । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । आग्नेयम् । अष्टाकंपालमित्यष्टा – कपालम् । अपञ्यत् । तम् । निरिति । अवपत् । तेन । एव । एनाम् । अग्नेः । अधि । निरिति । अक्रीणात् । तस्मात् । अपीति । अन्यदेवत्यामित्यन्य – देवत्याम् । आलभमान इत्या – लभमानः । आग्नेयम् । अष्टाकपालमित्यष्टा–कपालम् । पुरस्तात् । निरिति । वपेत् । अग्नेः । एव । एनाम् । अधीति । निष्क्रीयेति निः – क्रीय । एति । लभते । यत् । 7 (50)

वायुर्व्यवात् तस्माद्-वायव्या यदिमे गर्भमदधातां तस्माद्
ह्यावापृथिव्या यथ् सोमः प्राजनयदग्निरग्रसत तस्मादग्नीषोमीया

यदनयोर्वियत्योर्वागवदत् तस्माथ् सारस्वती यत् प्रजापितरग्नेरिध

निरक्रीणात् तस्मात् प्राजापत्या सा वा एषा सर्वदेवत्या यदजा वञा

वायव्यामा लभेत भूतिकामो वायुर्वे क्षेपिष्ठा देवता वायुमेव

स्वेन-[] 8

TS 3.4.3.2 - Padam

वायुः । व्यवादिति वि – अवात् । तस्मात् । वायव्या । यत् । इमे इति । गर्भम् । अदधाताम् । तस्मात् । द्यावापृथिव्यति
द्यावा – पृथिव्या । यत् । सोमः । प्रेति । अजनयत् । अग्निः । अग्रसत । तस्मात् । अग्नीषोमीयेत्यग्नी – सोमीया । यत् । अनयोः । वियत्योरिति वि – यत्योः । वाक् । अवदत् । तस्मात् । सारस्वती । यत् । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । अग्नेः । अधीति । निरक्रीणादिति निः – अक्रीणात् । तस्मात् ।

TS 3.4.3.3

भागधेयेनोप धावति स एवैनं भूतिं गमयति द्यावापृथिव्यामा लभेत न्य पर्जन्यो वर्षित व्यस्यामोषधयो कृषमाणः प्रतिष्ठाकामो दिव एवास्मै पर्जन्यो वर्षित व्यस्यामोषधयो गिरिक्त समर्द्धुकमस्य सस्यं भवत्यग्नीषोमीयामा लभेत यः निकामयेतान्नवान्नादः स्यामित्यग्निनैवान्नमव रुन्धे निवान्नाद्यान्नवान्नादो भवति सारस्वतीमा लभेत य न [] 9

TS 3.4.3.3 - Padam

भागधेयेनेति भाग – धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव । एनम् । नि । गमयति । द्यावापृथिव्यामिति द्यावा – पृथिव्याम् । एति । लभेत । कृषमाणः । प्रतिष्ठाकाम् इति प्रतिष्ठा-कामः । दिवः । एव । अस्मै । पर्जन्यः । वर्.षति । वीति । अस्याम् । ओषधयः । रोहन्ति । समर्द्धुकमिति सं – अर्द्धुकम् । अस्य । सस्यम् । भवति ।

अग्नीषोमीयामित्यग्नी—सोमीयाम् । एति । लभेत । यः । कामयेत । । । अन्नवान्नित्यन्न – वान् । अन्नाद इत्यन्न – अदः । स्याम् । — । ॥ ॥ । इति । अग्निना । एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । सोमेन । अन्नाद्यमित्यन्न — अद्यम् । अन्नवान्नित्यन्न — वान् । एव । अन्नाद इत्यन्न – अदः । भवति । सारस्वतीम् । एति ।

लभेत । यः । 9 (50)

TS 3.4.3.4

ईश्वरो वाचो वदितोः सन् वाचं नवदेद्-वाग्वै सरस्वती सरस्वतीमेव स्वेन भागधेयेनोप धावति सैवास्मिन् वाचं दधाति प्राजापत्यामा । । । । । । लभेत यः कामयेतानभिजितमभि जयेयमिति प्रजापतिः सर्वा देवता देवताभि-रेवानभिजितमभि जयति वायव्ययोपाकरोति ा । । । । वायोरेवैनामवरुद्ध्या ऽऽलभत आकूत्यै त्वा कामाय त्वे – [ ] 10

TS 3.4.3.4 - Padam

्रधरः । वाचः । वदितोः । सन्न् । वाचम् । न । वदेत् । वाक् । वै । सरस्वती । सरस्वतीम् । एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग – धेयेन । उपेति । धावति । सा । एव । अस्मिन्न् । वाचम् । दधाति ।

प्राजापत्यामिति प्राजा – पत्याम् । एति । लभेत । यः । कामयेत ।

प्राजापत्यामिति प्राजा – पत्याम् । एति । लभेत । यः । कामयेत ।

अनिभिजितमित्यनिभ – जितम् । अभीति । जयेयम् । इति ।

प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । सर्वाः । देवताभिः । एव ।

प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । सर्वाः । देवताभिः । एव ।

अनिभिजितमित्यनिभ – जितम् । अभीति । जयित । वायव्यया ।

उपाकरोतीयुप – आकरोति । वायोः । एव । एनाम् ।

अवरुद्ध्येत्यव – रुद्ध्य । एति । लभते । आकूत्या इत्या – कूत्यै ।

त्वा । कामाय । त्वा । 10 (50)

TS 3.4.3.5

त्याह यथायजुरेवैतत् किक्किटाकारं जुहोति किक्किटाकारेण वै ग्राम्याः प्रश्वो रमन्ते प्राऽऽ*रण्याः पतन्ति यत् किक्किटाकारं जुहोति ग्राम्याणां पर्शूनां धृत्यै पर्यग्नौ क्रियमाणे जुहोति जीवन्तीमेवैना प्रमुवर्गं लोकं गमयति त्वं तुरीया विश्वोनी विशाऽसीत्याह देवत्रैवैनां गमयति सत्याः सन्तु यजमानस्य कामा इत्याहैष वै कामो –[] 11

TS 3.4.3.5 - Padam

इति । आह । यथायजुरिति यथा – यजुः । एव । एतत् । किक्किटाकारमिति किक्किटा – कारम् । जुहोति । किक्किटाकारेणेति किक्किटा – कारेण । वै । ग्राम्याः । पश्चवः । रमन्ते । प्रेति । आरण्याः । पतन्ति । यत् । किक्किटाकारमिति किक्किटा – कारम् । ्। । । जुहोति । ग्राम्याणाम् । पशूनाम् । धृत्यै । पर्यग्नाविति परि–अग्नौ । क्रियमाणे । जुहोति । जीवन्तीम् । एव । एनाम् । सुवर्गमिति सुवः – गम्। लोकम्। गमयति। त्वम्। तुरीया। विशानी। वशा। असि । इति । आह । देवत्रेति देव – त्रा । एव । एनाम् । गमयति । सत्याः । सन्तु । यजमानस्य । कामाः । इति । आह । एषः । वै । कामः । 11 (50)

TS 3.4.3.6

TS 3.4.3.6 - Padam

यजमानस्य । यत् । अनार्तः । उद्ग्चिमित्युत् – ऋचम् । गच्छिति । तस्मात् । एवम् । आह् । अजा । असि । रियष्ठेति रिय – स्था । इति । आह् । एषु । एव । एनाम् । लोकेषु । प्रतीति । स्थापयित । दिवि । ते । बृहत् । भाः । इति । आह् । सुवर्ग इति सुवः – गे । एव । अस्मै । लोके । ज्योतिः । दधाति । तन्तुम् । तन्वन्न् । एव । अस्मै । लोके । ज्योतिः । इहि । इति । आह् । इमान् । एव । अस्मै । लोकान् । ज्योतिष्मतः । करोति । अनुल्बणम् । वयत । जोगुवाम् । अपः । इति । 12 (50)

TS 3.4.3.7

-ह यदेव यज्ञ उल्बणं क्रियते तस्यैवैषा शान्तिर्मनुर्भव

ा

जनया दैव्यं जनमित्याह मानव्यो वै प्रजास्ता एवाऽऽद्याः

कुरुते मनसो हविरसीत्याह स्वगाकृत्यै गात्राणां ते गात्रभाजो

<u>TS 3.4.3.7 - Padam</u>

आह । यत् । एव । यज्ञे । उल्बणम् । क्रियते । तस्य । एव । एषा । नान्तः । मनुः । भव । जनय । दैव्यम् । जनम् । इति । आह । मानव्यः । वै । प्रजा इति प्र – जाः । ताः । एव । आद्याः । कुरुते । मनसः । हविः । असि । इति । आह । स्वगाकृत्या इति मनसः । हविः । असि । इति । आह । स्वगाकृत्या इति स्वगा – कृत्यै । गात्राणाम् । ते । गात्रभाज इति गात्र – भाजः । भूयास्म । इति । आह । आशिषमित्या – शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते । तस्यै । वै । एतस्याः । एकम् । एव । उत्ति । अदेवयजनमित्यदेव – यजनम् । यत् । आलब्धायामित्या – लब्धायाम् । अभ्रः । 13 (50)

TS 3.4.3.8

भवति यदालब्धायामभः स्याद्रफ्सु वाप्रवेशयेथ् सर्वां वा प्राञ्जीयाद् यद्रफ्सु प्रवेशयेद् यज्ञवेश्वसं कुर्याथ् सर्वामेव

प्राञ्जीयादिन्द्रियमेवाऽऽत्मन् धत्ते सा वा एषा त्रयाणामेवावरुद्धा साँवथ्सरसदः सहस्रयाजिनो गृहमेधिनस्त एवैतया । यजेरन् तेषामेवैषा ऽऽप्ता ॥ 14

TS 3.4.3.8 - Padam

भवति । यत् । आलब्धायामित्या – लब्धायाम् । अभ्रः । स्यात् । अफ्स्वत्यंप्–सु । वा । प्रवेशयेदिति प्र – वेशयेत् । सर्वाम् । वा । प्रेति । अञ्जीयात् । यत् । अफ्स्वत्यप् – सु । प्रवेशयेदिति प्र – वेशयेत् । यज्ञवेशसमिति यज्ञ – वेशसम् । कुर्यात् । सर्वीम् । एव । प्रेति । अञ्जीयात् । इन्द्रियम् । एव । आत्मन्न् । धत्ते । सा । वै। एषा । त्रयाणाम् । एव । अवरुद्धेत्यवं – रुद्धा । सँवथ्सरसद इति सँवथ्सर – सदः । सहस्रयाजिन इति सहस्र – याजिनः । गृहमेधिन इति गृह – मेधिनः । ते । एव । एतया । यजेरत्र् । तेषाम् । एव । एषा । आप्ता ॥ 14 (42) (यथ् – स्वेन – सारस्वतीमा लभेत यः – कामाय त्वा – कामो – ऽप इत्य – भ्रो – द्विचत्वारिश्शच्च) (A3)

TS 3.4.4.1

चित्तं च चित्तिश्चाऽऽकूतं चाऽऽकूतिश्च विज्ञातं च विज्ञानं च

मनश्च शक्वरिश्च दर्.शश्च पूर्णमासश्च बृहच्च रथन्तरं च

प्रजापतिर्जयानिन्द्राय वृष्णे प्रायच्छदुग्रः पृतनाज्येषु तस्मै विशः

स–मनमन्त सर्वाः स उग्रः सिह हव्यो बभूवदेवासुग्रः सँयत्ता

आसन्थ् स इन्द्रः प्रजापतिमुपाऽ () धावत् तस्मा एताञ्जयान्

प्रायच्छत् तानजुहोत् ततो वै देवा असुग्रनजयन्. यदजयन् तज्जयानां

जयत्व॰ स्पर्द्धमानेनैते होतव्या जयत्येव तां पृतनां ॥ 15

TS 3.4.4.1 - Padam

चित्तम् । च । चित्तिः । च । आकूतमित्या – कूतम् । च ।
आकूतिरित्या – कूतिः । च । विज्ञातमिति वि – ज्ञातम् । च ।
विज्ञानमिति वि–ज्ञानम् । च । मनः । च । शक्वरीः । च । दर्शः ।
च । पूर्णमास् इति पूर्ण – मासः । च । बृहत् । च । रथन्तरमिति
रथं – तरम् । च । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । जयान् । इन्द्राय ।
वृष्णे । प्रेति । अयच्छत् । उग्रः । पृतनाज्येषु । तस्मै । विशः ।

समिति । अनमन्त । सर्वाः । सः । उग्रः । सः । हि । हव्यः । बभूवं । देवासुरा इति देव – असुराः । संयता इति सं – यताः । आसन्न् । सः । इन्द्रः । प्रजापतिमिति प्रजा – पतिम् । उपेति ( ) । अधावत् । तस्मै । एतान् । जयान् । प्रेति । अयच्छत् । तान् । अजुहोत् । ततः । वै । देवाः । असुरान् । अजयन्न् । यत् । अजयन्न् । तत् । जयानाम् । जयत्वमिति जय – त्वम् । स्पर्द्धमानेन । एते । होतव्याः । जयति । एव । ताम् । . पृतनाम् ॥ **15 (75)***(उप – पञ्चवि***्रातिश्च) (**44) TS 3.4.5.1 अग्निर्भूतानामधिपतिः स मा ऽवत्विन्द्रो ज्येष्ठानां यमः पृथिव्या वायुरन्तरिक्षस्य सूर्योदिवश्चन्द्रमा नक्षत्राणां बृहस्पतिर्ब्रह्मणो मित्रः सत्यानां वरुणोऽपाण् समुद्रः स्रोत्यानामन्नण् साम्राज्यानामधिपति तन्मा ऽवतु सोम ओषधीना ए सविता प्रसवाना ए रुद्रः पशूनां त्वष्टा रूपाणां विष्णुः पर्वतानां मरुतो गणानामधिपतयस्ते मांऽवन्तु पितरः पितामहाः परे ऽवरे ()

॥
तता—स्ततामहा इह मा ऽवत ।

। ॥
अस्मिन् ब्रह्मन्नस्मिन् क्षृत्रेऽस्यामाशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन्

। ॥
कर्मन्नस्यां देवहूत्यां ॥ 16

TS 3.4.5.1 - Padam

अग्निः । भूतानाम् । अधिपतिरित्यधि – पतिः । सः । मा । अवतु । इन्द्रः । ज्येष्ठानाम् । यमः । पृथिव्याः । वायुः । अन्तरिक्षस्य । । । । । । । । सूर्यः । दिवः । चन्द्रमाः । नक्षत्राणाम् । बृहस्पतिः । ब्रह्मणः । मित्रः । सत्यानाम् । वरुणः । अपाम् । समुद्रः । स्रोत्यानाम् । अन्नम् । साम्राज्यानामिति सां – राज्यानाम् । अधिपतीत्यधि-पति । तत्। मा। अवतु। सोमः। ओषधीनाम्। सविता। प्रसवानामिति प्र – सवानाम् । रुद्रः । पशूनाम् । त्वष्टां । रूपाणाम् । विष्णुः । पर्वतानाम् । मरुतः । गणानाम् । अधिपतय इत्यधि – पतयः । ते । मा । अवन्तु । पितरः । पितामहाः । परे । अवरे ( ) । तताः । ततामहाः । इह । मा । अवत ॥ अस्मिन्न् । ब्रह्मन्न् । अस्मिन्न् । क्षत्रे । अस्याम् । आशिषीत्या – शिषि । अस्याम् ।

पुरोधायामिति पुरः – धायाम् । अस्मिन्न् । कर्मन्न् । अस्याम् । देवहूत्यामिति देव – हूत्याम् ॥ 16 (67)

(अवरे – सप्तदश च) (A5)

TS 3.4.6.1

देवा वै यद् यज्ञे ऽकुर्वत तदसुरा अकुर्वत ते देवा

एतानभ्यातानानपञ्चन् तानभ्यातन्वत यद् देवानां कर्माऽऽसीदार्द्ध्यत

तद् यदसुराणां न तदार्द्ध्यत येन कर्मणेर्ध्सत् तत्र होतव्या ऋद्ध्नोत्येव

तेन कर्मणा यद्विश्वे देवाः समभरन् तस्मादभ्याताना वैश्वदेवायत्—

प्रजापतिर्जयान् प्रायच्छत् तस्माज्जयाः प्राजापत्या — [ ] 17

TS 3.4.6.1 - Padam

देवाः । वै । यत् । यज्ञे । अकुर्वत । तत् । असुराः । अकुर्वत । ते । देवाः । एतान् । अभ्यातानानित्यभि – आतानान् । अपञ्यन्न् । तान् । अभ्यातन्वतेत्यभि – आतन्वत । यत् । देवानाम् । कर्म । आसीत् । आर्द्ध्यत । तत् । यत् । असुराणाम् । न । तत् । आर्द्ध्यत । येन । कर्मणा । ईर्थ्सत् । तत् । होतव्याः । ऋद्ध्नोति । आर्द्ध्यत । येन । कर्मणा । ईर्थ्सत् । तत्र । होतव्याः । ऋद्ध्नोति ।

एव। तेन । कर्मणा। यत्। विश्वे। देवाः। समभरितिति
सं – अभरत्र्। तस्मात्। अभ्याताना इत्यभि – आतानाः। वैश्वदेवा
इति वैश्व – देवाः। यत्। प्रजापितिरिति प्रजा – पितः। जयान्।
प्रेति। अयच्छत्। तस्मात्। जयाः।

प्राजापत्या इति प्राजा–पत्याः । 17 (50)

पद्-राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमा ऽददत तद्-राष्ट्रभृता ए राष्ट्रभृत्वं ते देवा

पद्-राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमा ऽददत तद्-राष्ट्रभृता ए राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमा ऽददत

यद्-देवा अभ्यातानैरसुरानभ्यातन्वत तदभ्यातानानामभ्यातानत्वं

यद्-देवा अभ्यातानैरसुरानभ्यातन्वत तदभ्यातानानामभ्यातानत्वं

यज्यैरजयन् तज्जयानां जयत्वं यद्-राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमाऽददत

तद्-राष्ट्रभृता ए राष्ट्रभृत्वं ततो देवा अभवन् पराऽसुरा यो

भातृव्यवान्थ् स्याथ् स () एतान् जुहुयादभ्यातानैरेव

प्रातृव्यानभ्यातनुते जयैर्जयित राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमा दत्ते भवत्यात्मना

पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति ॥ 18

TS 3.4.6.2 - Padam

यत् । राष्ट्रभृद्धिरितिं राष्ट्रभृत् – भिः । राष्ट्रम् । एति । अदंदत । तत् । राष्ट्रभृतामिति राष्ट्र – भृताम् । राष्ट्रभृत्वमिति राष्ट्रभृत् – त्वम् । ते । देवाः । अभ्यातानैरित्यभि – आतानैः । असुरान् । अभ्यातन्वतेत्यभि – आतन्वत । जयैः । अजयन् । राष्ट्रभृद्धिरिति राष्ट्रभृत् – भिः । राष्ट्रम् । एति । अददत । यत् । देवाः । अभ्यातानैरित्यभि – आतानैः । असुरान् । अभ्यातन्वतेत्यभि – आतन्वत । तत् । अभ्यातानानामित्यभि – आतानानाम् । अभ्यातानत्वमित्यभ्यातान – त्वम् । यत् । जयैः । अजयन्न् । तत् । जयानाम् । जयत्वमिति जय – त्वम् । यत् । राष्ट्रभृद्धिरिति राष्ट्रभृत् – भिः । राष्ट्रम् । एति । अददत । तत् । राष्ट्रभृतामिति राष्ट्र – भृताम् । राष्ट्रभृत्वमिति राष्ट्रभृत् – त्वम् । ततः । देवाः । अभवन्न् । परेति । असुराः । यः । भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य – वान् । स्यात् । सः ( ) । एतान् । जुहुयात् । अभ्यातानैरित्यभि–आतानैः ।

एव । भ्रातृव्यान् । अभ्यातनुत इत्यभि – आतनुते । जयैः । जयित ।

राष्ट्रभृद्धिरिति राष्ट्रभृत् – भिः । राष्ट्रम् । एति । दत्ते । भवित ।

आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भविते ॥ 18 (68)

(प्राजापत्याः – सोऽ – ष्टा दश च) (A6)

TS 3.4.7.1

ऋताषाड् ऋतधामाऽग्निर् गन्धर्वस्त-स्यौषधयोऽप्रस्तरस् ऊर्जो नाम स इदं ब्रह्म क्ष्र्नं पातु ता इदं ब्रह्म क्ष्र्नं पान्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहा स्र्हितो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्व-स्तस्य मरीचयोऽप्रस्तरस् आयुवः सुषुम्नः सूर्यरिश्म-श्चन्द्रमा गन्धर्व-स्तस्य नक्षत्राण्यप्रस्तरसो वेकुरयोभुज्युः सुपर्णो यज्ञो गन्धर्व-स्तस्य दक्षिणा अप्रसरसः स्तवाः प्रजापतिर् विश्वकर्मा मनो – [] 19

TS 3.4.7.1 - Padam

 । ॥ । ताभ्यः । स्वाहा । सञ्हित इति सं – हितः । विश्वसामेति विश्व – सामा । सूर्यः । गन्धर्वः । तस्य । मरीचयः । अफ्सरसः । आयुव इत्या – युवः । सुषुम्न इति सु – सुम्नः । सूर्यरिमिरिति मूर्य-रिंमः । चन्द्रमाः । गन्धर्वः । तस्य । नक्षत्राणि । अफ्सरसः । बेकुरयः । भुज्युः । सुपर्ण इति सु – पर्णः । यज्ञः । गन्धर्वः । तस्य । दक्षिणाः । अफ्सरसः । स्तवाः । प्रजापतिरिति प्रजा–पतिः । विश्वकर्मेति विश्व – कर्मा । मनः । 19 (50) TS 3.4.7.2 न्य । । । गन्धर्वस्तस्यर्ख्सामान्यफ्सरसो वह्रयइषिरो विश्वव्यचा वातो गन्धर्व-स्तस्याऽऽपो ऽफ्सरसो मुदाभुवनस्य पते यस्य त उपरि गृहा इह च। स नो रास्वाज्यानिज् रायस्पोषज् सुवीर्यज् संवँथ्सरीणाज् स्वस्तिं ॥ परमेष्यधिपतिर् मृत्युर् गन्धर्व-स्तस्य विश्वमफ्सरसो भुवः सुक्षितिः सुभूतिर् भद्रकृथ् सुवर्वान् पर्जन्यो गन्धर्व-स्तस्य विद्युतो ऽफ्सरसो रुचो दूरेहेति-रमृडयो - [ ] 20

TS 3.4.7.2 - Padam

गन्धर्वः । तस्य । ऋख्सामानीत्यृक्—सामानि । अफ्सरसः । वह्नयः । इषिरः । विश्वव्यंचा इति विश्व – व्यचाः । वातः । गन्धर्वः । तस्य । आपः । अफ्सरसः । मुदाः । भुवनस्य । पते । यस्यं । ते । उपरि । गृहाः । इह । च ॥ सः । नः । रास्व । अज्यानिम् । रायः । पोषम् । सुवीर्यमिति सु – वीर्यम् । सँवथ्सरीणामिति सं – वथ्सरीणाम् । स्वस्तिम् ॥ परमेष्ठी । अधिपतिरित्यधि – पतिः । मृत्युः । गन्धर्वः । तस्य । विश्वम् । अफ्सरसः । भुवः । सुक्षितिरितिं सु – क्षितिः । सुभूतिरिति सु – भूतिः । भद्रकृदिति भद्र – कृत् । सुवर्वानिति सुवः – वान् । पर्जन्यः । गन्धर्वः । तस्य । विद्युत इति वि–द्युतः । अफ्सरसः । रुचः । दूरेहंतिरिति दूरे – हेतिः । अमृडयः । 20 (50) TS 3.4.7.3 मृत्युर्गन्धर्व-स्तस्य प्रजा अफ्सरसो भीरुवश्चारुः कृपणकाशी कामो गन्धर्व-स्तस्याऽऽधयो ऽफ्सरसः शोचयन्तीर्नाम स इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु ता इदं ब्रह्म क्षत्रं पान्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहा स

नो भुवनस्य पते यस्य त उपरि गृहा इह च।

ा

उरु ब्रह्मणे ऽस्मै क्षुत्राय महि शर्म यच्छ॥ 21

TS 3.4.7.3 - Padam

मृत्युः । गुन्धर्वः । तस्य । पूजा इति प्र – जाः । अफ्सरसः ।

भीरुवः । चारुः । कृपणकाशीति कृपण–काशी । कामः । गुन्धर्वः ।

तस्य । आध्य इत्या – धयः । अफ्सरसः । शोचयन्तीः । नाम ।

सः । इदम् । ब्रह्म । ध्रुन्नम् । पातु । ताः । इदम् । ब्रह्म । ध्रुन्नम् ।

पान्तु । तस्मै । स्वाहा । ताभ्यः । स्वाहा । सः । नः । भुवनस्य ।

पते । यस्य । ते । उपरि । गृहाः । इह । च ॥ उरु । ब्रह्मणे ।

अस्मै । क्षुन्नाय । महि । शर्म । यच्छ ॥ 21 (46)

TS 3.4.8.1

राष्ट्रकामाय होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रेणैवास्मै राष्ट्रमव रुन्धे

राष्ट्रकामाय होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रं प्रजा राष्ट्रं पश्चो
राष्ट्रमेव भवत्यात्मने होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रं प्रजा राष्ट्रं पश्चो
राष्ट्रं यच्छ्रेष्ठो भवति राष्ट्रेणैव राष्ट्रमव रुन्धे विसष्ठः समानानां भवति

TS 3.4.8.1 - Padam

गष्ट्रकामायेति गष्ट्र – कामाय । होतव्याः । ग्रष्ट्रम् । वै । ग्रष्ट्रभृत इति । ग्रष्ट्रम् । वै । ग्रष्ट्रम् । ग्रप्त्रवः । ग्रष्ट्रम् । ग्रप्त्रवः । ग्रष्ट्रम् । ग्रप्ति । ग्रप्त्रवः । ग्रप्ट्रम् । विति । ग्रप्त्रवि । ग्रप्ति । ग्रप्ति । ग्रप्त्रवि । ग्रप्ति । ग

TS 3.4.8.2

 गष्ट्रभृत ओजो रथ ओजसैवास्मा ओजोऽव रुन्ध ओजस्व्येव भवति ग्राष्ट्रभृत ओजो रथ ओजसैवास्मा ओजोऽव रुन्ध ओजस्व्येव भवति ग्राष्ट्रपभूतः स्यात् तस्मै होतव्या यावन्तोऽस्य रथाः स्यु–स्तान् ग्राष्ट्रपभूतः स्यात् तस्मै होतव्या यावन्तोऽस्य रथाः स्यु–स्तान्

TS 3.4.8.2 - Padam

एव । भवति । अधिदेवन इत्यधि – देवने । जुहोति । अधिदेवन इत्यंधि – देवने । एव । अस्मै । सजातानिति स–जातान् । अवेति । रुन्धे । ते । एनम् । अवरुद्धा इत्यवं – रुद्धाः । उपेति । तिष्ठन्ते । रथमुख इति रथ – मुखे । ओजस्कामस्येत्योजः – कामस्य । होतव्याः । ओजः । वै । राष्ट्रभृत इति राष्ट्र-भृतः । ओजः । रथः । ओजसा । एव । अस्मै । ओजः । अवेति । रुन्धे । ओजस्वी । एव । भवति । यः । राष्ट्रात् । अपभूत इत्यपं – भूतः । स्यात् । तस्मै । होतव्याः । यावन्तः । अस्य । रथाः । स्युः । तान् । ब्रूयात् । युङ्ध्वम् । इति । राष्ट्रम् । एव । अस्मै । युनक्ति । 23 (50) TS 3.4.8.3 तयो वा एतस्याक्लृप्ता यस्य राष्ट्रं न कल्पते स्वरथस्य दक्षिणं चक्रं प्रवृह्य नाडीमभि जुहुयादाहुतीरेवास्य कल्पयति ता अस्य

TS 3.4.8.3 - Padam

आहुतय इत्या – हुतयः । वै । एतस्य । अक्लृप्ताः । यस्य । राष्ट्रम् । न । कल्पते । स्वरथस्येति स्व – रथस्य । दक्षिणम् । चक्रम्। प्रवृह्येति प्र – वृह्यं। नाडीम्। अभीति। जुहुयात्। आहुं तीरित्या – हुतीः । एव । अस्य । कल्पयति । ताः । अस्य । कर्ल्पमानाः । राष्ट्रम् । अन्विति । कल्पते । संग्राम इति सं – ग्रामे । संयत इति सं - यते । होतव्याः । राष्ट्रम् । वै । राष्ट्रभृत इति राष्ट्र - भृतः । राष्ट्रे । खलुं । वै । एते । व्यायच्छन्त इति वि – आयच्छन्ते । ये । संग्रामिति सं – ग्रामम् । सँयन्तीति सं-यन्ति । यस्य । पूर्वस्य । जुह्वति । सः । एव । भवति । जयति । तम् । संग्राममिति सं – ग्रामम् । मान्धुकः । इद्ध्मः । 24 (50)

TS 3.4.8.4 - Padam

भवति । अङ्गाराः । एव । प्रतिवेष्टमाना इति प्रति – वेष्टमानाः ।

अमित्राणाम् । अस्य । सेनाम् । प्रतीति । वेष्टयन्ति । यः ।

उन्माद्येदित्युत् – माद्येत् । तस्मै । होतव्याः । गन्धर्वाप्रसरस् इति

गन्धर्व – अप्रसरसः । वै । एतम् । उदिति । मादयन्ति । यः ।

उन्माद्यतित्युत् – माद्यति । एते । खलु । वै । गन्धर्वाप्रसरस् इति

गन्धर्व – अप्रसरसः । यत् । राष्ट्रभृत इति राष्ट्र – भृतः । तस्मै ।

स्वाहा । ताभ्यः । स्वाहा । इति । जुहोति । तेन । एव । एनान् ।

श्मयति । नैयग्रोधः । औदुंबरः । आश्वत्थः । प्लाक्षः । इति ।

इद्ध्मः । भवति । एते । वै ।
_____ ॥
गन्धर्वाफ्सरसामिति गन्धर्व — अफ्सरसाम् । गृहाः ।
____ स्वे । एव । एनान् । 25 (50)

TS 3.4.8.5

नायतने शमयत्यभिचरता प्रतिलोम ए होतव्याः प्राणानेवास्य प्रतीचः प्रति यौति तं ततो येन केन च स्तृणुते स्वकृत इरिणे जुहोति प्रदरे वैतद् – वा अस्यै निर्ऋतिगृहीतं निर्ऋतिगृहीत एवैनं निर्ऋत्या ग्राहयति यद् – वाचः क्रूरं तेन वषट् करोति वाच एवैनं क्रूरेण प्र वृश्चित ताजगार्तिमार्च्छति यस्य कामयेतान्नाद्य – [] 26

TS 3.4.8.5 - Padam

आयतन इत्या – यतने । शमयति । अभिचरतेत्यभि – चरता ।

प्रतिलोममिति प्रति – लोमम् । होतव्याः । प्राणानिति प्र – अनान् ।

एव । अस्य । प्रतीचः । प्रतीति । यौति । तम् । ततः । येन । केन ।

च । स्तृणुते । स्वकृत इति स्व – कृते । इरिणे । जुहोति ।

प्रदर इति प्र – दरे । वा । एतत् । वै । अस्यै । निर्ऋतिगृहीतमिति निर्.ऋति – गृहीतम् । निर्.ऋतिगृहीत इति निर्.ऋति-गृहीते । एव । एनम् । निर्.ऋत्येति निः – ऋत्या । ग्राहयति । यत् । वाचः । क्रूरम् । तेन । वषट् । करोति । वाचः । एव । एनम् । क्रूरेण । प्रेति । वृश्चति । ताजक् । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यस्य । कामयेत । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् । 26 (50) TS 3.4.8.6 मा ददीयेति तस्य सभायामुत्तानो निपद्य भुवनस्य पत इति तृणानि सं गृह्णीयात् प्रजापतिर्वे भुवनस्य पतिः प्रजापतिनैवास्यान्नाद्यमा दत्त इदमह-ममुष्याऽऽमुष्यायणस्यान्नाद्य**्** हरामीत्याहान्नाद्यमेवास्य हरति षड्भिर्. हरति षड् वा ऋतवः । । । । प्रजापतिनैवास्या-न्नाद्य-मादायर्तवोऽस्मा अनु प्र यच्छन्ति – [ ] 27 **TS 3.4.8.6 - Padam** । । । ॥ । । एति । ददीय । इति । तस्य । सभायाम् । उत्तान इत्युत् – तानः । निपद्येति नि – पद्य । भुवनस्य । पते । इति । तृणानि । समिति । गृह्णीयात् । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । वै । भुवनस्य । पतिः ।

प्रजापतिनेति प्रजा – पतिना । एव । अस्य । । । । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् । एति । दत्ते । इदम् । अहम् । अमुष्य । । । । । । आमुष्यायणस्य । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् । हरामि । इति । आह । । ॥ अन्नाद्यमित्यन्न — अद्यम् । एव । अस्य । हरति । षड्भिरिति षट् - भिः । हरति । षट् । वै । ऋतवः । प्रजापतिनेति प्रजा-पतिना । एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न –अद्यम् । ॥ । । । । । । । । आदायेत्या–दाय । ऋतवः । अस्मै । अनु । प्रेति । यच्छन्ति । 27 (50) TS 3.4.8.7

यो ज्येष्ठबन्धु -रपभूतः स्यात् त ७ स्थलेऽवसाय्यं ब्रह्मौदनं चतुरुशरावं पक्त्वा तस्मै होतव्या वर्ष्म वै राष्ट्रभृतो वर्ष्म स्थलं वर्ष्मणैवैनं वर्ष्म समानानां गमयति चतुरुशरावो भवति दिक्ष्वेव प्रति तिष्ठति क्षीरे भवति रुचमेवास्मिन् दधात्युद्धरित शृतत्वायं स्पिष्वान् भवति मेद्ध्यत्वायं चत्वारं आर्.षेयाः प्राञ्जन्ति दिशामेव ज्योतिषि जुहोति ॥ 28

TS 3.4.8.7 - Padam

यः । ज्येष्ठबन्धुरिति ज्येष्ठ – बन्धुः । अपभूत इत्यप – भूतः । स्यात् । तम् । स्थले । अवसाय्येत्यव – साय्य । ब्रह्मौदनमिति ब्रह्म – ओदनम् । चतुंश्शावमिति चतुः – शरावम् । पक्त्वा । तस्मै । होतव्याः । वर्षम् । वै । राष्ट्रभृत इति राष्ट्र – भृतः । वर्षम् । स्थलम् । वर्ष्मणा । एव । एनम् । वर्ष्म । समानानाम् । गमयति । चतुंश्शाराव इति चतुः – शारावः । भवति । दिक्षु । एव । प्रतीति । तिष्ठति । क्षीरे । भवति । रुचम् । एव । अस्मिन्न् । दधाति । उदिति । हरति । शृतत्वायेति शृत – त्वायं । सर्पिष्वान् । भवति । मेद्ध्यत्वायेति मेद्ध्य-त्वाय । चत्वारः । आर्.षेयाः । प्रेति । अञ्जन्ति । दिशाम् । एव । ज्योतिषि । जुहोति ॥ 28 (49) (ग्रामी – युनक्ती – ध्मः – स्व एवैना – नन्नाद्यं – यैच्छन्त्ये – कान्नपञ्चाशच्च) (A8)

त्र 3.4.9.1 देविका निर्विपेत् प्रजाकाम रुछन्दा एसि वै देविका रुछन्दा एसीव खलु वै प्रजारुछन्दोभिरेवास्मै प्रजाः प्र जनयित प्रथमं धातारं करोति मिथुनी एव तेन करोत्यन्वेवास्मा अनुमितर्मन्यते राते राका प्र सिनीवाली जनयित प्रजास्वेव प्रजातासु कुह्वा वाचं दधात्येता एव निर्विपेत् प्रशुकाम रुछन्दा एसि वै देविका रुछन्दा एसी – [] 29

TS 3.4.9.1 - Padam

देविकाः । निरिति । वपेत् । प्रजाकाम् इति प्रजा – कामः । जन्यति । वे । देविकाः । छन्दां भिरिति छन्दः – भिः । एव । अस्मै । प्रजा इति प्र–जाः । छन्दोभिरिति छन्दः – भिः । एव । अस्मै । प्रजा इति प्र–जाः । प्रेति । जनयति । प्रथमम् । धातारम् । करोति । मिथुनी । एव । तेन । करोति । अन्विति । एव । अस्मै । जन्यति । प्रवा । अस्मै । जन्यति । प्रवा । अस्मै । जन्यति । प्रवा । अस्मै । जन्यति । प्रजा । प्रेति । सिनीवाली । जन्यति । प्रजास्विति प्र – जासु । एव । प्रजातास्विति प्र – जातासु । कुह्वा । वाचम् । दधाति । एताः । एव । निरिति ।

वपेत् । पशुकाम् इति पशु – कामः । छन्दार्थ्सि । वै । देविकाः । -- । - - - - - - - - - - - - छन्दार्थ्सि । वै । देविकाः । छन्दार्थ्सि । 29 (50)

TS 3.4.9.2

व खलु वै पशव इछन्दोभि-रेवास्मै पशून् प्र जनयित प्रथमं धातारं करोति प्रैव तेन वापयत्यन्वेवास्मा अनुमितर्मन्यते राते राका प्र निर्वाचन जनयित पशूनेव प्रजातान् कुह्ना प्रति ष्ठापयत्येता एव निर्वपेद्-ग्रामकामञ्छन्दा एसि वै देविका इछन्दा एसी व खलु वै ग्राम इछन्दोभि-रेवास्मै ग्राम – [ ] 30

TS 3.4.9.2 - Padam

इव । खलु । वै । प्रावः । छन्दोभिरिति छन्दः – भिः । एव ।
अस्मै । प्रावः । प्रेति । जनयति । प्रथमम् । धातारम् । करोति ।
प्रेति । एव । तेन । वापयति । अन्विति । एव । अस्मै ।
अनुमितिरित्यनु – मितिः । मन्यते । राते । राका । प्रेति । सिनीवाली ।
जनयति । प्राून् । एव । प्रजातानिति प्र–जातान् । कुह्वा । प्रतीति ।
स्थापयति । एताः । एव । निरिति । वपेत् । ग्रामकाम इति
ग्राम – कामः । छन्दार्सा । वै । देविकाः । छन्दार्सा । इव ।

वलु । वै । ग्रामः । छन्दोभिरिति छन्दः – भिः । एव । अस्मै । ॥ ग्रामम् । 30 (50)

TS 3.4.9.3

मवं रुन्धे मद्ध्यतो धातारं करोति मद्ध्यत एवैनं ग्रामस्य दधात्येता
एव निर्वपेज्ज्योगामयावी छन्दा एसि वै देविका रुछन्दा एसि खलु वा
एतम्भि मन्यन्ते यस्य ज्योगामयित छन्दोभि—रेवैनमगदं करोति

मद्ध्यतो धातारं करोति मद्ध्यतो वा एतस्याक्लृप्तं यस्य
ज्योगामयित मद्ध्यत एवास्य तेन कल्पयत्येता एव निर् — [] 31

TS 3.4.9.3 - Padam

अवेति । रुन्धे । मद्ध्यतः । धातारम् । करोति । मद्ध्यतः । एव । एनम् । ग्रामस्य । द्धाति । एताः । एव । निरिति । वपेत् । ज्योगामयावीति ज्योक् – आमयावी । छन्दार्श्से । वै । देविकाः । छन्दार्श्से । खलु । वै । एतम् । अभीति । मन्यन्ते । यस्य । ज्योक् । आमयति । छन्दोभिरिति छन्दः – भिः । एव । एनम् । अगदम् । करोति । मद्ध्यतः । वै । धातारम् । करोति । मद्ध्यतः । वै ।

एतस्य । अक्लृप्तम् । यस्य । ज्योक् । आमयति । मद्ध्यतः । एव । अस्य । तेन । कल्पयति । एताः । एव । निरिति । 31 (50)

TS 3.4.9.4

वपेद्-यं यज्ञो नोपनमेच्छन्दा एसि वै देविका रछन्दा एसि खलु वा एतं नोप नमन्ति यं यज्ञो नोपनमित प्रथमं धातारं करोति मुखत एवास्मै छन्दा एसि दधात्युपैनं यज्ञो नमत्येता एव निर्वपेदीजान रछन्दा एसि वै देविका यातयामानीव खलु वा एतस्य छन्दा एसि य ईजान उत्तमं धातारं करो – [] 32

TS 3.4.9.4 - Padam

वपेत् । यम् । यज्ञः । न । उपनमेदित्युप – नमेत् । छन्दार्श्स । वै । देविकाः । छन्दार्श्स । खलु । वै । एतम् । न । उपेति । नमन्ति । यम् । यज्ञः । न । उपनमतीत्युप – नमित । प्रथमम् । धातारम् । करोति । मुखतः । एव । अस्मै । छन्दार्श्स । दधाति । उपेति । एनम् । यज्ञः । नमित । एताः । एव । निरिति । वपेत् । ईजानः । एनम् । यज्ञः । नमित । एताः । एव । निरिति । वपेत् । ईजानः । छन्दार्श्स । वै । देविकाः । यातयामानीति यात – यामानि । इव ।

। खलु । वै । एतस्य । छन्दां ्सि । यः । ईजानः । । ॥ उत्तममित्युत् – तमम् । धातारम् । करोति । 32 (50)

TS 3.4.9.5

-त्युपरिष्ठादेवास्मै छन्दा ७ स्ययातयामान्यव रुन्ध उपैनमुत्तरो यज्ञो नमत्येता एव निर्वपेद् – यं मेधा नोपनमेच्छन्दा ७ सि वै विकाञ्च छन्दा ७ सि खलु वा एतं नोप नमन्ति यं मेधा नोपनमित प्रथमं धातारं करोति मुखत एवास्मै छन्दा ७ सि दधात्युपैनं मेधा नमत्येता एव निर्वपेद् – [] 33

TS 3.4.9.5 - Padam

उपरिष्टात् । एव । अस्मै । छन्दार्थ्स ।

अयातयामानीत्ययात – यामानि । अवेति । रुन्धे । उपेति । एनम् ।

उत्तर् इत्युत् – तरः । यज्ञः । नमित । एताः । एव । निरिति । वपेत् ।

यम् । मेधा । न । उपनमेदित्युप – नमेत् । छन्दार्थ्स । वै ।

देविकाः । छन्दार्थ्स । खलु । वै । एतम् । न । उपेति । नमन्ति ।

यम् । मेधा । न । उपनमतीत्युप – नमित । प्रथमम् । धातारम् ।

यम् । मेधा । न । उपनमतीत्युप – नमित । प्रथमम् । धातारम् ।

करोति । मुखतः । एव । अस्मै । छन्दार्थसि । द्धाति । उपेति । एनम् । मेधा । नमति । एताः । एव । निरिति । वपेत् । 33 (50)

TS 3.4.9.6

TS 3.4.9.6 - Padam

```
कुहूः । धाता । वषट्कार इति वषट् – कारः ।
पूर्वपक्ष इति पूर्व – पक्षः । राका । अपरपक्ष इत्यपर – पक्षः ।
कुहूः । अमावास्येत्यमा – वास्या । सिनीवाली ।
पौर्णमासीति पौर्ण – मासी । अनुमतिरित्यनु – मतिः ।
चन्द्रमाः । धाता । अष्टौ । 34 (50)
TS 3.4.9.7
वसंवोऽष्टाक्षरा गायत्र्येकादश रुद्रा एकादशाक्षरा त्रिष्टुब्
द्वादशाऽऽदित्या द्वादशाक्षरा जगती प्रजापतिरनुष्टुब् धाता वषट्कार
एतद्-वै देविकाः सर्वाणि च छन्दा एसि सर्वाश्च देवता वषट्कारस्ता
यथ् सह सर्वा निर्वपेदीश्वरा एनं प्रदहो हे प्रथमे निरुप्य धातुस्तृतीयं
निर्विपेत् तथो एवोत्तरे निर्विपेत् तथैनं न प्र दहन्त्य ( ) थो यस्मै
कामाय निरुप्यन्ते तमेवाऽऽभि-रुपाऽऽप्नोति ॥ 35
TS 3.4.9.7 - Padam
वसवः । अष्टाक्षरेत्यष्टा – अक्षरा । गायत्री । एकादश । रुद्राः ।
एकादशाक्षरेत्येकादश – अक्षरा । त्रिष्टुप् । द्वादश । आदित्याः ।
```

द्वादशाक्षरेति द्वादश-अक्षरा । जगती । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । अनुष्टुबित्यनु – स्तुप् । धाता । वषट्कार इति वषट् – कारः । एतत् । वै। देविकाः । सर्वाणि । च । छन्दार्स्स । सर्वाः । च । देवताः । वषट्कार इति वषट् – कारः । ताः । यत् । सह । सर्वाः । निर्वपेदिति निः – वपेत् । ईश्वराः । एनम् । प्रदह इति प्र – दहः । द्वे इति । प्रथमे इति । निरुप्येति निः – उप्य । धातुः । तृतीयम् । निरिति । वपेत् । तथो इति । एव । उत्तरे इत्युत् – तरे । निरिति । ा । । । । । वपेत् । तथा । एनम् । न । प्रेति । दहन्ति ( ) । अथो इति । यस्मै । ा कामाय । निरुप्यन्त इति निः – उप्यन्ते । तम् । एव । आभिः । उपेति । आप्नोति ॥ **35 (59) (पशुकामश्छन्दार्एसि वै देविका** । । २छन्दार्स-ग्रामं-कल्पयत्येता एव नि-रुत्तमन्धातारं करोति – मेधा नमत्येता एव निर्वपे – दष्टौ – दहन्ति – नव च) (A9)

Special Korvai: (देविकाः प्रजाकामो मिथुनी पशुकामः प्रैव ग्रामकामो ज्योगामयावी यं यज्ञो य ईजानो यं मेधा रुक्कामोऽष्टौ। देविका भवन्ति दधति राष्ट्रकामाय भवति दधाति ।)

TS 3.4.10.1 वास्तोष्यते प्रति जानीह्यस्मान्थ् स्वावेशो अनमीवो भवा नः । यत् त्वेमहे प्रति तन्नो जुषस्व शन्न एधि द्विपदे शञ्चतुष्पदे ॥ वास्तोष्पते शग्मया संभ्सदा ते सक्षीमहि रण्वया गातुमत्या । आवः क्षेम उत योगे वरन्नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ यथ् सायंप्रातरग्निहोत्रं जुहोत्याहुतीष्टका एव ता उप धत्ते - [ ] 36

TS 3.4.10.1 - Padam

वास्तोः । पते । प्रतीति । जानीहि । अस्मान् । स्वावेश इति सु-आवेशः । अनमीवः । भव । नः ॥ यत् । त्वा । ईमहे । प्रतीति । तत् । नः । जुषस्व । शम् । नः । एधि । द्विपद इति द्वि – पदे ।

शम् । चतुष्पद इति चतुः – पदे ॥ वास्तोः । पते । शग्मया ।

स्र्सदेति सं – सदा । ते । सक्षीमिहि । रण्वया । गातुमत्येति

गातु – मत्या ॥ आवः । क्षेमे । उत । योगे । वरम् । नः ।

यूयम् । पात । स्वस्तिभिरिति स्वस्ति – भिः । सदा । नः ॥ यत् ।

सायंप्रातरिति सायं – प्रातः । अग्निहोत्रमित्यग्नि – होत्रम् ।

जुहोति । आहुतीष्टका इत्याहुति – इष्टकाः । एव । ताः । उपेति ।

धत्ते । 36 (50)

ТЅ 3.4.10.2

पजमानोऽहोरात्राणि वा एतस्येष्टका य आहिताग्निर्यथ्

यजमानोऽहोरात्राणि वा एतस्येष्टका य आहिताग्निर्यथ्

सायंप्रातर् जुहोत्यहोरात्राण्येवाऽऽप्त्वेष्टकाः कृत्वोप धत्ते दश

समानत्र जुहोति दशाक्षरा विराड् विराजमेवाऽऽप्त्वेष्टकां कृत्वोप

धत्ते ऽथो विराज्येव यज्ञमाप्नोति चित्यश्चित्यो ऽस्य भवति तस्माद्

यत्र दशोषित्वा प्रयाति तद्-यज्ञवास्त्ववास्त्वेव तद् यत्

ततोऽर्वाचीन ् - [] 37

TS 3.4.10.2 - Padam

। । । । । । यजमानः । अहोरात्राणीत्यहः–रात्राणि । वै । एतस्य । इष्टकाः । यः । आहिताग्निरित्याहित – अग्निः । यत् । सायंप्रांतरिति सायं-प्रातः । जुहोति । अहोरात्राणीत्यहः – रात्राणि । एव । आप्त्वा । इष्टकाः । कृत्वा । उपेति । धत्ते । दशं । समानत्रं । जुहोति । दशाक्षरेति दशं – अक्षरा । विराडिति वि – राट् । विराजमिति वि – राजम् । एव । आप्त्वा । इष्टकाम् । कृत्वा । उपेति । धत्ते । अथो इति । विराजीति वि – राजि । एव । यज्ञम् । आप्नोति । चित्यश्चित्य इति चित्यः – चित्यः । अस्य । भवति । तस्मात् । यत्र । दश । उषित्वा । प्रयातीति प्र – याति । तत् । यज्ञवास्त्वितं यज्ञ–वास्तु । अवास्तु । एव । तत् । यत् । ततः । अर्वाचीनम् । **37 (50)** TS 3.4.10.3

रुद्रः खलु वै वास्तोष्पतिर्यद्हुत्वा वास्तोष्पतीयं प्रयायाद् रुद्र एनं भूत्वाऽग्निरनूत्थायं हन्याद् वास्तोष्पतीयं जुहोति भागधेयेनैवैन ए

शमयित नाऽऽ*ितमार्च्छिति यजमानो यद् युक्ते जुहुयाद्यथा प्रयाते वास्तावाहुितं जुहोति तादृगेव तद् यदयुक्ते जुहुयाद् यथा क्षेम आहुितं जुहोति तादृगेव तदहुतमस्य वास्तोष्पतीय स्या – [] 38

TS 3.4.10.3 - Padam

रुद्रः । खलुं । वै । वास्तोष्पतिरितिं वास्तोः-पतिः । यत् । अहुत्वा । वास्तोष्पतीयमिति वास्तोः – पतीयम् । प्रयायादिति प्र – यायात् । रुद्रः । एनम् । भूत्वा । अग्निः । अनूत्थायेत्यनु – उत्थायं । हन्यात् । वास्तोष्पतीयमिति वास्तोः – पतीयम् । जुहोति । भागधेयेनेति भाग – धेयेन । एव । एनम् । शमयति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यजमानः । यत् । युक्ते । जुहुयात् । यथा । प्रयात इति प्र – याते । वास्तौ । आहुं तिमित्या – हु तिम् । जुहोति । तादृक्। एव। तत्। यत्। अयुक्ते। जुहुयात्। यथा। क्षेमे। आहुं तिमित्या – हुतिम् । जुहोतिं । तादृक् । एव । तत् । अहुं तम् । अस्य । वास्तोष्पतीयमिति वास्तोः – पतीयम् । स्यात् । 38 (50)

च्छिणो युक्तो भवति सव्योऽयुक्तोऽथ वास्तोष्पतीयं जुहोत्युभयमेवा—
करपरिवर्गमेवैनॐ शमयति यदेकया जुहुयाद् दर्विहोमं कुर्यात्
पुरोनुवाक्या मनूच्य याज्यया जुहोति सदेवत्वाय यद्धुत आदद्ध्याद्
कदं गृहानन्वारोहयेद्—यदवक्षाणान्यसंप्रक्षाप्य प्रयायाद् यथा
यज्ञवेश्चसं वाऽऽदहनं वा तादृगेव तद्यन्ते योनिर्ऋत्विय इत्यरण्योः
समारोहय — [ ] 39

TS 3.4.10.4 - Padam

दक्षिणः । युक्तः । भवति । सव्यः । अयुक्तः । अर्थे ।

वास्तोष्प्रतीयमिति वास्तोः -प्रतीयम् । जुहोति । उभयम् । एव ।

अकः । अपरिवर्गमित्यपरि – वर्गम् । एव । एनम् । शमयति । यत् ।

एकया । जुहुयात् । दर्विहोममिति दर्वि – होमम् । कुर्यात् ।

पुरोनुवाक्यामिति पुरः – अनुवाक्याम् । अनूच्येत्यनु – उच्य ।

याज्यया । जुहोति । सदेवत्वायेति सदेव – त्वाय । यत् । हुते ।

आदद्ध्यादित्या – दद्ध्यात् । रुद्रम् । गृहान् ।

अन्वारोहयेदित्यनु — आरोहयेत् । यत् ।
अवक्षाणानीत्यव — क्षाणानि । असंप्रक्षाप्येत्यसं — प्रक्षाप्य ।
प्रयायादिति प्र — यायात् । यथा । यज्ञवेञ्चासमिति यज्ञ — वेञ्चासम् ।
वा । आदहनमित्या — दहनम् । वा । तादृक् । एव । तत् । अयम् ।
ते । योनिः । ऋत्वियः । इति । अरण्योः ।
समारोहयतीति सं — आरोहयति । 39 (50)

<u>TS 3.4.10.5</u>
—त्येष वा अग्नेर्योनिः स्व एवैनं योनौ समारोहयत्यथो

-त्येष वा अग्नेर्योनिः स्व एवैनं योनौ समारोहयत्यथो

खल्वाहुर्यदरण्योः समारूढो नञ्चेदुदस्याग्निः सीदेत् पुनराधेयः
स्यादिति या ते अग्ने यज्ञिया तनूस्तयेह्या रोहेत्यात्मन्थ् समारोहयते

यजमानो वा अग्नेर्योनिः स्वायामेवैनं योन्या समारोहयते ॥ 40

TS 3.4.10.5 - Padam

एषः । वै । अग्नेः । योनिः । स्वे । एव । एनम् । योनौ ।

समारोहयतीति सं-आरोहयति । अथो इति । खलु । आहुः । यत् ।

अरण्योः । समारूढ इति सं-आरूढः । नश्येत् । उदिति । अस्य ।

अग्निः । सीदेत् । पुनराधेय इति पुनः – आधेयः । स्यात् । इति ।

या । ते । अग्ने । यज्ञिया । तनूः । तया । एति । इहि । एति । रोह । इति । आत्मन्न् । समारोहयत इति सं-आरोहयते । यजमानः । वै । अग्नेः । योनिः । स्वायाम् । एव । एनम् । योन्याम् । समारोहयत् इति सं – आरोहयते ॥ **४० (४५)** *(धत्ते – ऽर्वाचीन७ –स्याथ् –* TS 3.4.11.1 त्व-मग्ने बृहद् वयो दधासि देव दाशुषे। कविगृहपतियुवा ॥ हव्यवाडग्नि-रजरः पिता नो विभुर्विभावा सुदृशीको अस्मे । सुगार्.हपत्याः समिषो दिदीह्यस्मद्रियख् सं मिमीहि श्रवाण्सि ॥ त्वं च सोम नो वशो जीवातुं न मरामहे। प्रियस्तोत्रो वनस्पतिः ॥ ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणां । ्रयेनो गृद्धाणा ७ स्वधितिर् वनाना ७ सोमः – [] 41

TS 3.4.11.1 - Padam

त्वम् । अग्ने । बृहत् । वयः । दर्धासि । देव । दाशुषे ॥ कविः । । । गृहपतिरिति गृह – पतिः । युवा ॥ हव्यवाडिति हव्य – वाट् । अग्निः । अजरः । पिता । नः । विभुरिति वि – भुः । विभावेति वि – भावा । सुदृशीक इति सु – दृशीकः । अस्मे इति ॥ सुगार्.हपत्या इति सु – गार्.हपत्याः । समिति । इषः । दिदीहि । अस्मद्रियगित्यस्म – द्रियंक् । समिति । मिमीहि । श्रवार्सि ॥ त्वम् । च । सोम । नः । वशः । जीवातुम् । न । मरामहे ॥ प्रियस्तोत्र इति प्रिय – स्तोत्रः । वनस्पतिः ॥ ब्रह्मा । देवानाम् । पदवीरिति पद – वीः । कवीनाम् । ऋषिः । विप्राणाम् । महिषः । मृगाणाम् ॥ ३येनः । गृद्धाणाम् । स्वधितिरिति स्व – धितिः । वनानाम् । सोमः । **41 (50)**

TS 3.4.11.2

पवित्रमत्येति रेभन्न् ॥ — — । — । । आ विश्वदेव ् सत्पति ् सूकैर्द्या वृणीमहे । — ॥ सत्यसव ् सवितारं ॥

आसत्येन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च । हिरण्ययेन सविता रथेनाऽऽ देवो याति भ्वना विपञ्यन् ॥ यथा नो अदितिः करत् पश्चे नृभ्यो यथा गर्वे । यथा तोकाय रुद्रियं ॥ मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा- [] 42 TS 3.4.11.2 - Padam पवित्रम् । अतीति । एति । रेभन्न् ॥ एति । विश्वदेवमिति विश्व – देवम् । सत्पंतिमिति सत् – पतिम् । सूक्तैरिति स्–उक्तैः । अद्य । वृणीमहे ॥ सत्यसंविमिति सत्य-सवम् । सवितारम् ॥ एति । सत्येन । रजसा । वर्तमानः । निवेशयन्निति नि–वेशयन् । अमृतम् । मर्त्यम् । च ॥ हिरण्ययेन । सविता । रथेन । एति । देवः । याति । भुवना । विपञ्यन्निति वि-पञ्यन्न् ॥ यथा । नः । अदितिः । करत् । ॥ ॥ ॥ ॥ । पश्चे । नृभ्य इति नृ – भ्यः । यथा । गवे ॥ यथा । तोकाय । रुद्रियम् ॥ मा । नः । तोके । तनये । मा । नः । आयुषि । मा । नः । गोषु । मा । 42 (50)

TS 3.4.11.3

नो अश्वेषु रिषिः।
वीरान् मा नो रुद्र भामितो वधीर्. हिविष्मन्तो नमसा विधेम ते॥
उदपुतो न वयो रक्षमाणा वावदतो अभ्रियस्येव घोषाः।
गिरिभ्रजो नोर्मयो मदन्तो बृहस्पितमभ्यर्का अनावत्र्॥
ह्थ्सैरिव सिखिभिर्वावदद्धि-रञ्मन्मयानि नहना व्यस्यत्र्।
बृहस्पित-रिभकनिक्रद्द् गा उत प्रास्तौदुच्च विद्वाण् अगायत्॥
एन्द्र सानसिण् रियण् – [] 43

TS 3.4.11.3 - Padam

नः । अश्वेषु । रीरिषः ॥ वीरान् । मा । नः । रुद्र । भामितः । वधीः । हिवष्मन्तः । नमसा । विधेम । ते ॥ उदपुत इत्युद – प्रुतः । न । वयः । रक्षमाणाः । वावदतः । अभ्रियस्य । इव । घोषाः ॥ गिरिभ्रज इति गिरि – भ्रजः । न । ऊर्मयः । मदन्तः । बृहस्पतिम् । अभीति । अर्काः । अनावन्न् ॥ ह्र्सैः । इव । सिखिभिरिति । अर्काः । वावदद्धिरिति वावदत् – भिः । अरुमन्मयानीत्यरुमन्न् – मयानि । नहना । व्यस्यन्निति वि–अस्यन् ॥ अरुमन्मयानीत्यरुमन्न् – मयानि । नहना । व्यस्यन्निति वि–अस्यन् ॥

बृहस्पतिः । अभिकिनिक्रदित्यभि – किनक्रदत् । गाः । उत । प्रेति । अस्तौत् । उदिति । च । विद्वान् । अगायत् ॥ एति । इन्द्र । सानसिम् । रयिम् । 43 (50) TS 3.4.11.4 सजित्वान ए सदासहं। वर्.षिष्ठ-मूतये भर ॥ प्र संसाहिषे पुरुहूत शत्रून् ज्येष्ठस्ते शुष्म इह रातिरस्तु । इन्द्राऽऽ भर दक्षिणेना वसूनि पतिः सिन्धूनामसि रेवतीनां ॥ त्व ए सुतस्य पीतये सद्यो वृद्धो अजायथाः । इन्द्र ज्यैष्ठ्याय सुक्रतो ॥ भ्व-स्त्व-मिन्द्र ब्रह्मणा महान् भुवो विश्वेषु सवनेषु यज्ञियः। भुवोन् अश्च्यौलो विश्वस्मिन् भरे ज्येष्ठश्च मन्त्रो - [] 44 TS 3.4.11.4 - Padam सजित्वानमिति स – जित्वानम् । सदासहमिति सदा – सहम् ॥ वर्.षिष्ठम् । ऊतये । भर ॥ प्रेति । ससाहिषे । पुरुह्रतेति पुरु-हृत ।

शत्रुन्। ज्येष्ठः। ते। शुष्मः। इह। रातिः। अस्तु॥ इन्द्र। एति।
भर। दक्षिणेन। वसूनि। पतिः। सिन्धूनाम्। असि। रेवतीनाम्॥
त्वम्। सुतस्य। पीतये। सद्यः। वृद्धः। अजायथाः। इन्द्र।
ज्यैष्याय। सुक्रतो इति सु-क्रतो॥ भुवः। त्वम्। इन्द्र। ब्रह्मणा।
महान्। भुवः। विश्वेषु। सवनेषु। यज्ञियः॥ भुवः। नृन्।
च्यौतः। विश्वस्मिन्न्। भरे। ज्येष्ठः। च्। मन्त्रः। 44 (50)

TS 3.4.11.5

विश्वचर्.षणे ॥

मित्रस्य चर्.षणीधृतः श्रवो देवस्य सान्तिः ।

सत्यं चित्रश्रवस्तमं ॥

मित्रो जनान्. यातयित प्रजानन् मित्रो दाधार पृथिवीमृत द्यां ।

मित्रः कृष्टीरिनिमिषाऽभि चष्टे सत्याय हृव्यं घृतवद्-विधेम ॥

प्र स मित्र मर्तो अस्तु प्रयस्वान्. यस्त आदित्य शिक्षिति वृतेन ।

न हन्यते न जीयते त्वोतो नैनम्ण्हो अञ्जोत्यन्तितो न दूरात् ॥

य- [] 45

TS 3.4.11.5 - Padam

विश्वचर्षण इति विश्व – चर्षणे ॥ मित्रस्य । चर्षणीधृत इति चर्षण – धृतः । श्रवः । देवस्य । सानसिम् ॥ सत्यम् । चित्रश्रवस्तममिति चित्रश्रवः – तमम् ॥ मित्रः । जनान् । यातयित । प्रजानिति प्र – जानन् । मित्रः । दाधार । पृथिवीम् । उत । द्याम् ॥ मित्रः । कृष्टीः । अनिमिषेत्यिनि – मिषा । अभीति । चष्टे । सत्याय । हव्यम् । घृतवदिति घृत–वत् । विधेम् ॥ प्रेति । सः । मित्र । मर्तः । अस्तु । प्रयस्वान् । यः । ते । आदित्य । शिक्षति । व्रतेन ॥ न । हन्यते । न । जीयते । त्वोतः । न । प्नम् । अर्हः । अञ्जोति । अन्तितः । न । दूरात् ॥ यत् । 45 (50)

TS 3.4.11.6

चिच्छि ते विशो यथा प्र देव वरुण वृतं ।

मिनीमसि द्यविद्यवि ॥

यत् किञ्चेदं वरुण दैव्ये जनेऽभिद्रोहं मनुष्याश्चरामसि ।

अचित्तीयत् तव धर्मा युयोपिममा नस्तस्मादेनसो देव रीरिषः ॥

कितवासो यद् रिरिपुर्न दीवि यद् वा **घा** सत्यमुतयन्न विद्य । सर्वा ता विष्य शिथिरे-()-व देवाथा ते स्याम वरुण प्रियासः ॥ 46

TS 3.4.11.6 - Padam

चित्। हि। ते। विशः। यथा। प्रेति। देव। वरुण। व्रतम्॥ मिनीमसि । द्यविद्यवीति द्यवि – द्यवि ॥ यत् । किम् । च । इदम् । ा ॥ ॥ । वरुण । दैव्ये । जने । अभिद्रोहमित्यभि – द्रोहम् । मनुष्याः । चरामसि ॥ अचित्ती । यत् । तव । धर्मा । युयोपिम । मा । नः । तस्मात् । एनसः । देव । रीरिषः ॥ कितवासः । यत् । रिरिपुः । न । दीवि । यत् । वा । घ । सत्यम् । उत । यत् । न । विद्य ॥ सर्वा । ता । वीति । स्य । शिथिरा ( ) । इव । देव । अर्थ । ते । स्याम । वरुण । प्रियासः ॥ 46 (57) (सोमो-गोषु मा- रियं -मन्त्रो-य-च्छिथिरा-सप्त च) (A11)

पद पाठे (वाक्य सहित) – तृतीयकाण्डे – चतुर्थः प्रश्नः

 Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :

 (वि वा एतस्या – वायो – इमे वै – चित्तञ्चा – ऽग्निर्भूतानां –

 (व वा एतस्या – वायो – इमे वै – चित्तञ्चा – ऽग्निर्भूतानां –

 देवा वा अभ्याताना – नृताषाड् – राष्ट्रकामाय – देविका –

 ॥
 ।

 वास्तोष्पते – त्वमग्ने बृह – देकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :
(वि वा एतस्ये – त्याह – मृत्युर्गन्धर्वो – ऽव रुन्धे मद्ध्यत –

।

।

सत्वमग्ने बृहथ् – षट्चत्वारिं श्रात्)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of Kandam 3:
(व वा एतस्य – प्रियासः)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – तृतीयकाण्डे – चतुर्थः प्रश्नः

Summary breakup of Padam - in Kaandam 3, Prasnam 4

Particulars		Example (in Pada PaaTam)	No. of
			Padams
			as per
			Pada
			PaaTam
सामान्य पदानि	Ord	इषे । त्वा । ऊर्जे ।	1878
उपसर्ग पदानि	PRE	एति = (आ+इति) । उपेति = (उप+इति) । प्रेति = (प्र+इति) ।	132
वेष्टन पदानि	PS	उपायवः = उपायव इत्युप - आयवः ।	366
		बाहुभ्याम् = बाहुभ्यामिति बाहु - भ्याम्) ।	
प्रग्रह पदानि	PG	ते = (ते इति) । त्वे = (त्वे इति) । चक्षुषी = (चक्षुषी इति) ।	14
		विष्णो = विष्णो इति ।	
प्रग्रह् वेष्टन	PGS	अधिषवणे = अधिषवणे इत्यधि - सवने ।	2
पदानि		इन्द्राग्नी = इन्द्राग्नी इतीन्द्र - अग्नी	
		Total Padams	2392

Details of Panchati and Padam for Kandam 3, Prasanam 4 - (TS 3.4)

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	4	221
Anuvakam 2	2	113
Anuvakam 3	8	392
Anuvakam 4	1	75
Anuvakam 5	1	67
Anuvakam 6	2	118
Anuvakam 7	3	146
Anuvakam 8	7	349
Anuvakam 9	7	359
Anuvakam 10	5	245
Anuvakam 11	6	307
Total →	46	2392

Notes:

- Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in